

Leerlijn begrippen voor taalbeschouwing

		fase 1 (groep 1-2)	fase 2 (groep 3-4)	fase 3 (groep 5-6)	fase 4 (groep 7-8)	fase 5 (onderbouw vo)	fase 6 (bovenbouw vo)
1. Taal en communicatie	a. communicatieve functie/doel (genre)	-vertellen		-verzoeken -activeren -informer (vb. voordracht) -verhalen (vb. prentenboek) -beschrijven -verslag doen/rapporteren -corresponderen (vb. e-mail)	-betogen -instrueren (vb. handleiding), -amuseren -overtuigen/argumenteren	-beschouwen -verklaren	-manipuleren -beledigen -uiteenzetten -discrimineren
	b. taal in context	-spreken, luisteren, lezen, schrijven -voorlezen	-boodschap -bedoeling -toon -spreker, schrijver, lezer, luisteraar -beurtwisseling	-argument -stelling -informatie -doel -publiek -communicatie -gespreksregels -lichaamstaal -taalvorm -beeldtaal -digitaal -bron	-tegenargument -online ↔ offline informatie -context -inhoud -formeel ↔ informeel taalgebruik -aanspreekvorm -auteur -mimiek -spreektempo, spreekpauze -volume -vloeiendheid	-taalgebruikssituatie -taalfunctie (communicatief, expressief, conceptualiserend) -publiekgerichtheid -doelgerichtheid -genre (communicatief doel) -interactie -interpretatie -overtuigingskracht -medium, media -modus (mondeling, schriftelijk, multimodaal) -verbaal ↔ non-verbaal -objectief ↔ subjectief	-productief ↔ receptief -communicatief effect -framing -ruis -miscommunicatie -metacommunicatie -argumentatiestructuur -drogredenen -literair effect
2. Teksten	a. tekstsoorten	-rijmpje, vers, gedicht -lied -grap -verhaal -prentenboek	-overleg -taalspel -dagboek (rapporteren) -brief	-discussie -interview/vraaggesprek -voordracht/presentatie -nieuwsbericht (informer) -gebruiksaanwijzing -recept (instrueren) -advertentie (activeren) -affiche -(auto)biografie -boekbespreking	-debat -verslag -betoog -e-mail (corresponderen) -twitterbericht -app-, sms, chatbericht -routebeschrijving (instrueren) -blog, vlog (rapporteren) -aantekeningen -schema -samenvatting (informer)	-speech -beschouwing -infographic -artikel -handleiding -recensie	-essay -pleidooi -uiteenzetting -column
	b. tekstkenmerken		-tekst -onderwerp (van een tekst) -gespreksvorm -tekstverband (opsomming)	-tekstsoort -tekstvorm -tekstfunctie -digitale tekst -tekstverband (chronologie, oorzaak-gevolg, opsomming-conclusie) -tekststructuur -standpunt -argument -feit ↔ mening -hoofdgedachte (van een tekst) -hoofdzaak ↔ bijzaak -signaalwoord -verwijswoord -verbindingswoord	-monoloog ↔ dialoog -tekstverband (middel-doel, voordelen-nadelen, vergelijking) -tijdaanduiding -plaatsaanduiding -directe ↔ indirecte rede	-tekstverband (probleem - oplossing, tegenstelling) -informatiedichtheid -tekstkenmerken -zakelijke ↔ literaire teksten -multimediale teksten -stijl/woordkeus -antecedent	-tekstverband (probleem-maatregel)

		fase 1 (groep 1-2)	fase 2 (groep 3-4)	fase 3 (groep 5-6)	fase 4 (groep 7-8)	fase 5 (onderbouw vo)	fase 6 (bovenbouw vo)
3. Literatuur	a. literaire teksten	-spreekje	-strip	poëzie	-jeugdliteratuur -rap	-literatuur -literaire canon -literair genre (vb. roman, novelle, <i>graphic novel</i> , script, cabaret) -fictie ↔ non-fictie -herkennend, belevend, interpreterend, beoordelend, kritisch, reflecterend, esthetisch lezen	-adolescentenliteratuur -literatuurgeschiedenis -literaire stroming -lyriek -epiek -dramatiek
	b. kenmerken		-situatie -episode -hoofdpersoon -rijmwoord	-tijd -ruimte -verhaalwereld ↔ echte wereld	-thema -personage -verhaallijn -plot -verteltijd ↔ vertelde tijd -probleem ↔ oplossing -rijmschema	----- -thematiek -vertelperspectief (ik, personaal, alwetend/auctoriaal) -verhaalstructuur -spanningsopbouw -climax ↔ anticlimax -tijdsprong -flash-forward ↔ flashback -cliffhanger -open ↔ gesloten einde -stijlfiguur -enjambement -metrum	-literair motief -intertekstualiteit -personificatie -focalisatie -narratief begrip
4. Woordgroepen en zinnen		-zin	-zinsdeel	-zinsbouw -onderwerp -persoonsvorm -vertel-, vraag-, bevel-, uitroepzin	-hoofdzin -bijzin -lijdend voorwerp -meewerkend voorwerp -werkwoordelijk gezegde -lijdende vorm (passief) ↔ bedrijvende vorm (actief) -vragende vorm -woordvolgorde	-woordgroep -grammatica -zinsstructuur -naamwoordelijk gezegde -bijwoordelijke bepaling -voorzetsel voorwerp -mededelend ↔ gebiedend -enkelvoudige ↔ samengestelde zin -nevengeschikt ↔ ondergeschikt -samentrekking	-tangconstructie -congruentie ↔ incongruentie -valentie
5. Woorden	a. woordvorming	-woord	-lettergreep -verkleinwoord -vraagwoord -enkelvoud ↔ meervoud	-hele werkwoord/infinitief -stam van het werkwoord -klankvast (zwak) ↔ klankveranderend (sterk) werkwoord -tegenwoordige tijd ↔ verleden tijd -gebiedende wijs -woordvorm -grondwoord -woorddeel -samenstelling -voorvoegsel ↔ achtervoegsel	-voltooide ↔ onvoltooide tijd -voltooid ↔ onvoltooid deelwoord -toekomstige tijd -vervoeging -afleiding -uitgang werkwoord -trappen van vergelijking (stellend, vergrotend, overtreffend) -persoon (1e, 2e, 3e) -leenwoord	-verbuiging -mannelijk, vrouwelijk, onzijdig (genus)	-neologisme -nominalisatie
	b. woordsoorten		-zelfstandig naamwoord -werkwoord -lidwoord	----- -woordsoort -voorzetsel -telwoord -bijvoeglijk naamwoord	----- -rangtelwoord -hoofdtelwoord -bijwoord -voegwoord -zelfstandig werkwoord -hulpwerkwoord -bezittelijk voornaamwoord -persoonlijk voornaamwoord	-stoffelijk bijvoeglijk naamwoord -aanwijzend voornaamwoord -vragend voornaamwoord -koppelwerkwoord -inhoudswoord -functiewoord	

		fase 1 (groep 1-2)	fase 2 (groep 3-4)	fase 3 (groep 5-6)	fase 4 (groep 7-8)	fase 5 (onderbouw vo)	fase 6 (bovenbouw vo)
6. Klanken		-klank	-korte klank ↔ lange klank -klankzuiver -tweetekensklank -meertekensklank -cluster -klankgroep -klinker ↔ medeklinker -uitspraak -rijm	-alfabet -klemtoon -open ↔ gesloten lettergreep -stemhebbend ↔ stemloos -beginrijm -eindrijm -alliteratie	-intonatie -zinsmelodie -accent	-articulatie	
7. Schrift-conventies	<i>a. tekstniveau</i>	-voor ↔ achter -boven ↔ beneden/onder -links ↔ rechts -begin, midden, eind -boek -voor ↔ achterkant -plaatje	-regel -bladzijde -kaft -(titel)pagina -omslag -hoofdstuk -titel	-flaptekst -inhoudsopgave -alinea -kernzin -kopje -opmaak/lay-out -marge -cursief gedrukt -vetgedrukt -illustratie -bladspiegel -witregel -kantlijn	-taalverzorging -paragraaf -lettertype -leesbaarheid -handschrift ↔ typoscript	-colofon -hyperlink -literatuurlijst	
	<i>b. spelling</i>	-letter -teken	-eigenaam (hoofdletter) -hoofdletter ↔ kleine letter -spatie	----- -afkorting -braille -tussenletter	-afkorting -braille -tussenletter	-spellingwijziging -schriftsysteem	-homofoon
	<i>c. leestekens</i>		-punt -komma -vraagteken -uitroepeteken -haakjes	----- -leestekens -dubbele punt -aanhalingstekens -gedachtestreepje -afbreekstreepje -apostrof	-interpunctie -puntkomma -koppelteken -trema -accent (grave, aigu, circonflexe)		
8. Betekenis			-woordveld (spin, web) -pictogram -betekenis	-woordenboek -symbool -definitie -trefwoord -letterlijk ↔ figuurlijk -uitdrukking/gezegde -spreekwoord -scheldwoord -tegenstelling -emoticon	-lemma -synoniem -homoniem -woordspeling -beeldspraak -ontkenning	-relatie vorm en betekenis -antoniem -parafrase -citaat -metafoor -ironie -eufemisme -dubbele ontkenning -ambigüiteit -gevoelswaarde -nuanceren -intensiveren	-pleonasme -tautologie -hyperbool -metonymia -synesthesie -modaliteit -paradox -sarcasme -cynisme -spot

		fase 1 (groep 1-2)	fase 2 (groep 3-4)	fase 3 (groep 5-6)	fase 4 (groep 7-8)	fase 5 (onderbouw vo)	fase 6 (bovenbouw vo)
9. Taal en maatschappij			<ul style="list-style-type: none"> -spreektaal ↔ schrijftaal -vreemde taal -geheimtaal -gebarentaal 	<ul style="list-style-type: none"> -mondeling ↔ schriftelijk -moedertaal ↔ tweede taal -thuis taal -schooltaal -meertaligheid 	<ul style="list-style-type: none"> -standaardtaal -dialect, streektaal -accent -wereldtaal -leesklimaat -digitale geletterdheid 	<ul style="list-style-type: none"> -vaktaal, jargon -groepstaal, (vb. straattaal, jongerentaal) -taalverandering (historisch, maatschappelijk, politiek) -texting-taal -taalstoornis 	<ul style="list-style-type: none"> -maatschappelijke context -taalvariatie, taalvariant -taalconventie -taalverschijnsel -taalsysteem -taalnorm -taalpurisme -laaggeletterdheid -register
10. (Taal)-leerproces			<ul style="list-style-type: none"> -plannen -voorkennis oproepen -herschrijven 	<ul style="list-style-type: none"> -leesmanieren: zoekend, globaal -luistermanieren: globaal -voorspellen -tekstbespreking (van eigen tekst) -tekstcommentaar (feedback) -leesplezier 	<ul style="list-style-type: none"> -luistermanieren: precies, gericht -leesmanieren: selectief, scannend, studerend -woordraad-, woordleer- en woordonthoudstrategieën -strategieën (spreek-, schrijf-, lees-, luister-, gespreks-) -(her)formuleren -reviseren -motivatie (lees-, schrijf-, spreek-) -taalplezier -oriënteren, uitvoeren, reflecteren, evalueren 	<ul style="list-style-type: none"> -taalleerdoelen -redigeren -spellinggeweten -leesattitude 	<ul style="list-style-type: none"> -proces (schrijf-, lees-, spreek-, luisterproces) -transfer -metataal -bewustzijn (taal-, formuleer-, spelling-)